

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA – 4111-02-03/2013

K/13/006

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice

T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30

lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli K/13/006 – Usuwanie przez przedsiębiorców górniczych szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontrolerzy Janina Balas, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 87477 z dnia 2 grudnia 2013 r.

Aleksander Górniak, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 87476 z dnia 3 grudnia 2013 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-4]

Jednostka kontrolowana Kompania Węglowa S.A. Oddział KWK „Bobrek – Centrum”, ul. Konstytucji 76, 41-905 Bytom, Regon: 003473087¹

Kierownik jednostki kontrolowanej Zarząd Spółki w składzie:
Krzysztof Brejda - Wiceprezes Zarządu
Marek Uszko - Wiceprezes Zarządu
Piotr Rykała - Wiceprezes Zarządu
Jacek Nowak - Wiceprezes Zarządu

[Dowód: akta kontroli str. 153-158]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność skontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Kopalnia podjęła działania celem realizacji wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 5 grudnia 2011 r.². Na trzy sformułowane wnioski pokontrolne dwa zostały zrealizowane w całości. NIK pozytywnie oceniła przyjętą przez Zarząd Kompanii Węglowej S.A.³ koncepcję zakładającą zmniejszenie intensywności eksploatacji węgla kamiennego w terenach zabudowanych miasta Bytomia, która ma być osiągnięta poprzez dekoncentrację wydobywania i jego rozciągnięcie w czasie, czemu służyć miało pozyskanie w 2013 r. koncesji na nowo udokumentowane złoża „Bobrek – Miechowice I”. Ponadto zastosowana profilaktyka budowlana i górnicza powinna umożliwić bezpieczne przejście, przez obiekty zabudowy na powierzchni, wpływów projektowanej w złożu „Centrum” eksploatacji węgla kamiennego.

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na zaprojektowaniu przez Kopalnię w planie ruchu zakładu górniczego na lata 2013 – 2014 eksploatacji węgla kamiennego ze złoża „Bytom III” niezgodnie z warunkami określonymi w koncesji na wydobywanie węgla z tego złoża.

¹ Zwana dalej „Kopalnią”

² Nr LKA-4101-08-17/2011, P/11/132

³ Zwana dalej KW S.A.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykonanie wniosków pokontrolnych zawartych w wystąpieniu pokontrolnym po przeprowadzonej w 2011 r. kontroli P/11/132 „Usuwanie przez przedsiębiorców górniczych szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego”

Opis stanu faktycznego

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 5 grudnia 2011 r.⁴ NIK wnosila o:

1. Zaprzestanie eksploatacji naruszającej warunki posiadanej koncesji na wydobywanie węgla kamiennego.
2. Podjęcie działań mających na celu dostosowanie zapisów w Projekcie zagospodarowania złoża⁵ do warunków posiadanej koncesji.
3. Przestrzeganie zasad określonych w Instrukcji usuwania szkód górniczych.

[Dowód: akta kontroli str. 5-13]

1.1. W trakcie kontroli przeprowadzonej w 2011 r. NIK ustaliła, że Kopalnia opracowała dodatek nr 4 do Pzz złoża „Bytom III” wskazując, jako podstawę prawną decyzje Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego⁶ w Rudzie Śląskiej z dnia 16 lipca 1964 r., zezwalającą na eksploatację w filarach ochronnych dzielnic Karb i Miechowice z dopuszczeniem III kategorii wpływów. Tymczasem, zgodnie z koncesją, wpływy eksploatacji górniczej w terenach zabudowanych nie powinny przekroczyć II kategorii.

W związku ze zmianą koncepcji prowadzenia eksploatacji na terenie Bytomia Kopalnia w dniu 11 września 2012 r. przesłała do Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych Ministerstwa Środowiska Dodatek nr 1 do Pzz złoża węgla kamiennego „Centrum” i Dodatek nr 5 do Pzz złoża „Bytom III”, z prośbą o ich rozpatrzenie. W treści ww. dodatków Kopalnia nie powoływała się już, jako podstawę prawną, na decyzje organów nadzoru górniczego określającą warunki eksploatacji w granicach filarów ochronnych, które były wydane na mocy nieobowiązującego już Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1963 r. w sprawie górniczych filarów ochronnych⁷.

Powyższe wskazuje, że KW S.A. zrealizowała wniosek nr 2 zawarty w wystąpieniu pokontrolnym NIK.

[Dowód: akta kontroli str. 110-135]

1.2. W okresie objętym kontrolą w Kopalni obowiązywała „Instrukcja w sprawie trybu i zasad postępowania przy usuwaniu i zapobieganiu szkodom wyrządzonym ruchem zakładu górniczego”⁸. Zarząd KW S.A. przyjął siedem rodzajów ugód⁹, których wzory stanowiły załączniki do ww. Instrukcji. W porównaniu do Instrukcji przyjętych Uchwałami Zarządu¹⁰, obowiązujących w czasie poprzedzającym okres objęty kontrolą, w Instrukcji przyjętej do stosowania w styczniu 2012 r. wprowadzono możliwość zawierania ugody o naprawienie szkody, tj. wypłatę jednorazowego

⁴ LKA-4101-08-17/20011/P/11/132

⁵ Zwanym dalej „Pzz”

⁶ Zwanego dalej Dyrektorem OUG.

⁷ Dz. U. z 1963 r. Nr 18, poz. 98

⁸ Zwana dalej „Instrukcją”. Przyjęta Uchwałą Zarządu Nr 20/2012 z dnia 5 stycznia 2012 r.

⁹ Ugoda o naprawienie szkody (przywrócenie stanu poprzedniego przez poszkodowanego), ugoda o naprawienie szkody (odszkodowanie remontowe), ugoda o naprawienie szkody (przywrócenie stanu poprzedniego przez przedsiębiorcę), ugoda o naprawienie szkody (jednorazowe odszkodowanie za obiekt budowlany bez warunku rozbiórki), ugoda o naprawienie szkody (jednorazowe odszkodowanie za obiekt budowlany z warunkiem rozbiórki), ugoda o naprawienie szkody (odszkodowanie za straty w zasiewach i uprawach) oraz ugoda o zwrot kosztów za dodatkowe zabezpieczenie obiektu.

¹⁰ nr 862/2009 z dnia 7 kwietnia 2009 r. i nr 42/2010 z dnia 12 stycznia 2010 r.

odszkodowania pieniężnego za obiekt budowlany, z jednoczesnym warunkiem jego rozbiórki lub bez warunku rozbiórki oraz ugodę o naprawienie szkody (odszkodowanie remontowe). W przypadku zawarcia ugody o naprawienie szkody z wypłatą jednorazowego odszkodowaniem za obiekt budowlany z warunkiem rozbiórki, w ugodzie wprowadzono zapis, zgodnie z którym podaje się dokładny termin, do którego poszkodowany zobowiązany jest rozebrać objęty odszkodowaniem obiekt oraz zapis, że do czasu jego rozebrania zobowiązany jest do zabezpieczenia tego obiektu przed zagrożeniami osób i mienia, przejmując na siebie ryzyko wynikające ze stanu technicznego obiektu. Ponadto zobowiązano poszkodowanego do powiadomienia o zawarciu ugody właściwego organu nadzoru budowlanego. W przypadku niewywiązania się z warunków ugody (dokonania rozbiórki) w podanym terminie, poszkodowany zobowiązany był do zapłacenia na rzecz KW S.A. określonej w umowie kary pieniężnej, a także do złożenia przed notariuszem oświadczenia potwierdzającego m.in. poniesienie odpowiedzialności za wszelkie skutki spowodowane ewentualnym nierozzebraniem odszkodowanego obiektu, poddając się egzekucji w trybie art. 777 §1 pkt 4 kpc co do wydania obiektu objętego odszkodowaniem do rozbiórki oraz poddania się rygorowi egzekucji zapłaty kary umownej w trybie art. 777 §1 pkt. 5 kpc. W przypadku zawarcia ugody o naprawienie szkody tj. jednorazowe odszkodowanie za obiekt budowlany bez warunku jego rozbiórki w ugodzie zawarto zapis, zgodnie z którym poszkodowany przejmuje na siebie ryzyko wynikające ze stanu technicznego obiektu i w razie potrzeby zobowiązuje się, na swój koszt do bezzwłocznego zabezpieczenia obiektu, tak by nie stwarzał zagrożenia dla ludzi i mienia.

[Dowód: akta kontroli str. 239-276]

Ustalone w instrukcji procedury eliminowały jednoosobowe rozstrzygnięcia oparte na zasadzie uznaniowości oraz swobodnej ocenie wniosku. Ponadto w ocenie NIK, wprowadzone w niej rozwiązania, a w szczególności dotyczące postępowania z obiektami całkowicie odszkodowanymi z uwagi na niemożność przywrócenia ich do stanu pierwotnego, mogą przyczynić się do ograniczenia dotychczasowych praktyk, polegających na tym, że właściciele tych nieruchomości, po uzyskaniu odszkodowania, nadal je zamieszkiwali, bądź budynki te były przedmiotem obrotu na wtórnym rynku nieruchomości.

Szczegółowa analiza czterech wniosków o naprawę szkód w obiektach budowlanych, złożonych w badanym okresie wykazała, że Kopalnia każdorazowo stosowała procedury opisane w przyjętej Instrukcji, w wyniku których zawartych zostało pięć ugód, z których dwie polegały na wypłacie jednorazowego odszkodowania pieniężnego z warunkiem rozbiórki odszkodowanych budynków, dwie ugody polegały na naprawie uszkodzeń poprzez przywrócenie do stanu poprzedniego oraz jedna ugoda polegała na zapłacie odszkodowania pieniężnego (remontowego) stanowiącego równowartość kosztów przywrócenia stanu poprzedniego obiektów budowlanych.

[Dowód: akta kontroli str. 277-280]

Powyższe wskazuje, iż Kopalnia podjęła działania celem realizacji wniosku pokontrolnego nr 3.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w ww. zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W trakcie kontroli NIK w 2011 r. ustalono, że Kopalnia niezgodnie z warunkami określonymi w koncesji na wydobywanie węgla kamiennego ze złoża „Bytom III”¹¹ sporządziła plan ruchu na lata 2009-2011 oraz prowadziła na jego podstawie eksploatację. W terenach zabudowanych dzielnic Karb i Miechowice wpływy

¹¹ Koncesja nr 38/99 z 1 września 1999 r.

eksploatacji górniczej osiągnęły III kategorię, natomiast w myśl postanowień koncesji wpływy eksploatacji górniczej na terenie zabudowanym nie powinny przekroczyć II kategorii.

[Dowód: akta kontroli str. 5-13, 52-59]

W 2012 r. Kopalnia opracowała plan ruchu zakładu górniczego na lata 2013 – 2014, w którym ponownie zaprojektowała eksploatację złoża „Bytom III” z naruszeniem warunków posiadanej koncesji, tym samym wniosek pokontrolny NIK nr 1 nie został zrealizowany. Zgodnie z planem ruchu w terenie zabudowanym dzielnicy Miechowice, w efekcie eksploatacji ściany 4 w pokładzie 503 oraz ścian 31a i 30a w pokładzie 510, prognozowane deformacje będą kategorii II i III. W trakcie kontroli NIK Kopalnia zakończyła eksploatację ściany 4 pokł. 503 i rozpoczęła eksploatację ścian 30a i 31a w pokł. 510. Stwierdzone dotychczas wielkości odkształceń związane z eksploatacją ściany nr 4 w pokł. 503 osiągnęły wartości charakterystyczne dla I i II kategorii terenu górniczego, tym samym prowadzona eksploatacja nie naruszyła jeszcze warunków koncesji.

[Dowód: akta kontroli str. 136-141, 150, 380-381]

Zaprojektowanie w planie ruchu na lata 2013-2014 eksploatacji niezgodnie z koncesją Zarząd KW S.A. tłumaczył m.in. tym, że Prezydent Miasta Bytomia od 2003 r.¹² pozytywnie opiniował kolejne plany ruchu Kopalni, wykorzystując prerogatywę udzieloną mu uchwałą Rady Miejskiej w Bytomiu z 1991 r.¹³. Dodatkowo Zarząd KW S.A. wyjaśnił, że w jego ocenie działalność górnicza w złożu „Bytom III” była zgodna z zapisami obowiązujących mpzp oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy dla tych terenów.

W ocenie NIK przeciwko takiemu pogładowi przemawia szereg argumentów. Po pierwsze, nie budzi wątpliwości fakt, iż uzasadnienie postanowienia Prezydenta Miasta Bytomia z 1999 r.¹⁴ nie jest tożsame z jego rozstrzygnięciem. W analizowanym przypadku rozstrzygnięcie jednoznacznie określało dopuszczalne kategorie wpływów eksploatacji górniczej. Po drugie, gdyby organ koncesyjny chciał, aby to przedmiotowa uchwała Rady Miejskiej z 1991 r. określała kategorie wpływów eksploatacji górniczej, mógł wprowadzić stosowny zapis do koncesji. Należy nadto zauważyć, że przyjęcie stanowiska wyrażonego w wyjaśnieniach Zarządu KW S.A. oznaczałoby, iż koncesja będąca wyrazem reglamentacyjnej roli państwa i zarazem zasadniczą decyzją określającą rodzaj i sposób prowadzenia działalności objętej koncesją, mogła być zmieniana w drodze postanowienia Prezydenta Miasta Bytomia.

Dodatkowo, mając na uwadze postanowienia art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁵, zgodnie którym obowiązujące w dniu wejścia w życie ww. ustawy mpzp uchwalone przed dniem 1 stycznia 1995 r. zachowują moc do czasu uchwalenia nowych planów. W latach 2000 – 2011 dla części dzielnicy Miechowice uchwalono nowe mpzp, w związku z czym postanowienia mpzp dla gminy Bytom z roku 1993¹⁶ utraciły moc. Jednak

¹² Kompania Węglowa S.A. powstała w dniu 1 lutego 2003 r.

¹³ Rada Miejska w Bytomiu w dniu 15 października 1991 r. podjęła Uchwałę nr XXVII/188/1991 w sprawie eksploatacji górniczej w Bytomiu. Zapisano w niej m.in., że wpływy eksploatacji górniczej w terenie zabudowanym mogą się mieścić w granicach II kategorii ochrony terenów górniczych, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą Zarządu Miasta, w granicach III kategorii ochrony terenów górniczych. Ww. uchwała była cytowana w uzasadnieniu postanowienia Prezydenta Miasta Bytomia z dnia 12 sierpnia 1999 r. znak AS-0716/39/99 uzgadniającego pozytywnie wniosek o udzielenie koncesji.

¹⁴ Prezydenta Miasta Bytomia, uwzględniając zapisy mpzp i uchwały Rady Miejskiej z 1991 r., postanowieniem z dnia 12 sierpnia 1999 r. znak AS-0716/39/99 uzgodnił pozytywnie wniosek o udzielenie koncesji, warunkując to tym, że wpływy eksploatacji górniczej na terenie zabudowanym nie przekroczą wartości II kategorii terenu górniczego, na terenie niezabudowanym wartości III a lokalnie IV kategorii terenu górniczego.

¹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 647

¹⁶ Obowiązujący w dniu udzielenia koncesji mpzp z 1993 r. zakładał ograniczenie degradacji terenu i jego zainwestowania przez eksploatację górniczą. Podstawowym narzędziem ograniczającym dalszą degradację miało być wyegzekwowanie rozszerzenia filara ochronnego pod wszystkimi obszarami zainwestowanymi oraz objęcie filarem ochronnym obszarów przewidzianych w planie do trwałego zainwestowania.

zgodnie z art. 34 ust. 2 ww. ustawy utrata mocy obowiązującej planu miejscowego nie powoduje wygaśnięcia decyzji administracyjnych wydanych na podstawie tego planu. W związku z powyższym, decyzja administracyjna, którą jest koncesja nr 38/99 udzielona przez Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w dniu 1 września 1999 r. do dnia dzisiejszego nie utraciła mocy obowiązującej.

[Dowód: akta kontroli str. 201-207]

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Warunki prowadzenia eksploatacji podziemnej węgla kamiennego ze złoża „Centrum”

Kopalnia, w celu zminimalizowania szkodliwych wpływów eksploatacji górniczej na powierzchnię zaplanowała zmniejszenie intensywności eksploatacji węgla kamiennego w terenach zabudowanych miasta Bytomia. Cel ten ma być osiągnięty poprzez dekoncentrację wydobywania i jego rozciągnięcie w czasie. Służyć temu miało pozyskanie w 2013 r. koncesji na nowo udokumentowane złoża „Bobrek–Miechowice I”. Rozłożenie ciężaru wydobywania na trzy złoża, tj.: „Bytom III”, „Centrum” i „Bobrek – Miechowice I” oraz zmniejszenie zakresu eksploatacji złoża „Bytom III” miało pozwolić zmniejszyć wpływy eksploatacji górniczej na powierzchnię w dzielnicach Karb i Miechowice.

[Dowód: akta kontroli str. 111, 160-163]

Zamierzenia eksploatacyjne w obrębie Ruchu „Centrum”, zgodnie z planem ruchu na lata 2013 -2014, obejmowały siedem ścian zlokalizowanych w pokładach 510, 615 i 620, z czego dwie ściany, tj. ściany 6 i 4 w pokładzie 510 miały być eksploatowane z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej. Przedstawione w planie ruchu prognozowane wpływy eksploatacji górniczej na powierzchnię były zgodne z warunkami określonymi w koncesji.

[Dowód: akta kontroli str. 144-152]

W trakcie czynności kontrolnych dokonano próby zbilansowania ilości zużytego materiału podsadzkowego z ilością wydobytego węgla dla ściany 4 w pokładzie 510wd za listopad 2013 r. Ustalono, że objętość dostarczonego materiału podsadzkowego była wystarczająca do wypełnienia przestrzeni, jaka pozostała w górotworze po wydobywym węglu.

[Dowód: akta kontroli str. 196-200]

Zgodnie z zapisami zawartymi w planie ruchu na lata 2013-2014, w obrębie obszaru górniczego Ruch „Centrum”, zasięg wpływów projektowanej eksploatacji górniczej obejmował północno-wschodni fragment zwartej zabudowy centrum miasta Bytomia, w zasięgu którego zlokalizowanych było około 900 różnego typów obiektów kubaturowych. Ww. obiekty objęte były w okresie czerwiec-sierpień 2012 r. przedmiotem inwentaryzacji i oceny odporności na górnicze deformacje podłoża, wykonanej przez Biuro Usług Projektowych i Nadzoru Budowlanego PROINBUD. Ocena odporności obiektów kubaturowych o konstrukcji nośnej murowanej wykonano zmodyfikowaną metodą punktową, natomiast obiektów o konstrukcji nośnej odmiennej niż murowana przeprowadzono na podstawie szczegółowej analizy geometrii obiektów, zastosowanych rozwiązań materiałowo-konstrukcyjnych oraz aktualnego stanu technicznego. W wyniku wykonanych prac, spośród 931 zinwentaryzowanych obiektów kubaturowych sześć budynków było wyłączonych z użytkowania i przeznaczonych do rozbiórki. Pozostałe budynki zakwalifikowano odpowiednio: 170 do kategorii odporności „0”, 247 budynków do kategorii

odporności „1”, 370 do „2” kategorii odporności, 106 budynków do „3” kategorii odporności oraz 32 budynki do kategorii odporności „4”.

W ramach przeprowadzonej „Analizy możliwości i warunków eksploatacji Oddział KWK „Bobrek-Centrum” w ramach planu ruchu na lata 2012-2014 w aspekcie ochrony powierzchni wraz z oceną ekspercką możliwości przejścia wpływów przez obiekty zabudowy powierzchni” do przeglądu aktualnego stanu technicznego wytypowano łącznie 529 budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej i przemysłowych, zwracając szczególną uwagę na stan uszkodzeń, naturalne zużycie elementów i konstrukcji oraz wykonane remonty i istniejące zabezpieczenia przed wpływami eksploatacji górniczej. Po przeprowadzonym przeglądzie stwierdzono, że w celu umożliwienia bezpiecznego przejścia przez obiekty zabudowy powierzchni Ruchu „Centrum” wpływów projektowanej eksploatacji górniczej wymagane były doraźne prace naprawcze lub zabezpieczające w 32 obiektach kubaturowych, w tym w 20 budynkach mieszkalnych¹⁷, w siedmiu obiektach użyteczności publicznej lub zabudowie przemysłowej¹⁸ oraz w pięciu budynkach gospodarstwa rolnego¹⁹. Zalecono objęcie nadzorem 118 obiektów kubaturowych, w tym niektóre ciągi starej zwartej zabudowy mieszkalnej. W trakcie ujawniania się wpływów projektowanej eksploatacji górniczej wskazano aby prowadzić obserwację budowlane 341 obiektów kubaturowych. Co do pozostałych obiektów w analizie podano, że powinny być objęte obowiązkowym przeglądem stanu technicznego po ujawnianiu się wpływów eksploatacji górniczej.

[Dowód: akta kontroli str. 289-310]

W okresie objętym kontrolą Kopalnia w ramach prowadzenia obserwacji i nadzoru budowlanego nad obiektami kubaturowymi zlokalizowanymi w terenie górniczym Ruch „Centrum”, zawarła trzy umowy z Głównym Instytutem Górnictwa (zwanym dalej „GIG”)²⁰, w ramach których prowadzono nadzór naukowy (autorski) i budowlany nad łącznie 469 obiektami budowlanymi oraz dwie umowy²¹ z Instytutem Techniki Budowlanej, Oddział Śląski Zakład Elementów Konstrukcji Budowlanych i Budownictwa na Terenach Górniczych (zwanym dalej „ITB”) na prowadzenie nadzoru budowlanego.

[Dowód: akta kontroli str. 311-346]

Wykonanie wskazanych w opracowanej przez GIG ekspertyzie doraźnych prac zabezpieczających i naprawczych w 26 obiektach budowlanych, zlecone zostało podmiotom zewnętrznym w ramach zawartej przez Kopalnię umowy²² z dnia 2 kwietnia 2013 r.

Ponadto Kopalnia w ramach realizacji wniosków i zaleceń wynikających ze sprawozdań przedłożonych przez GIG prowadziła w trybie awaryjnym, m.in.: roboty zabezpieczające i wzmacniające uszkodzone elementy konstrukcji stalowej hali warsztatowej przy ul. Dworskiej 11, wykonywała na bieżąco zabezpieczenia budynku szkoły przy ul. Powstańców Śląskich 10 oraz awaryjne naprawy i zabezpieczeń budynków mieszkalnych przy ul. Stawowej 4, Witczaka 149, 158,

¹⁷ ul. Krucza 3, ul. Mickiewicza 32,34,35, 37 i 39, ul. Odrzańska 93, ul. Orłąt Lwowskich 4, ul. Piekarska 78, ul. Powstańców Śląskich 4, ul. Północna 48, 54 i 56, ul. Rudzkiego 5,7 i 9, ul. Witczaka 141,154 i 162, ul. Woźniaka 30, ul. Zielona 13,

¹⁸ ul. Chelmońskiego 18 (Kościół p.w. św. Barbary), ul. Powstańców Śląskich 10 (Zespół Szkół i Centrum Kształcenia Ustawicznego), ul. Mickiewicza 68 (firma KOMAD), ul. Dworska 15, ul. Mickiewicza 60,62 i 64 oraz przy ul. Witczaka 135 (hala dawnej zajezdni PKM).

¹⁹ ul. Północna 70

²⁰ umowa z dnia 1 marca 2012 r. na prowadzenie nadzoru naukowego (autorskiego) i budowlanego nad 11 obiektami budowlanymi zlokalizowanymi w terenie górniczym KW S.A. Oddział KWK „Bobrek-Centrum” Ruch Centrum, w okresie ujawniania się deformacji terenu w związku z prowadzoną eksploatacją górnictwą ściany 6 w pokładzie 510 oraz ściany 1 i 2 w pokładzie 615 – zwana dalej „umową nr 1”, umowa z dnia 7 marca 2013 r. na prowadzenie nadzoru naukowego (autorskiego) i budowlanego nad 120 obiektami budowlanymi zlokalizowanymi w terenie górniczym KW S.A. Oddział KWK „Bobrek-Centrum” Ruch Centrum, w okresie ujawniania się deformacji terenu w związku z prowadzoną eksploatacją górnictwą – zwana dalej „umową nr 2”, umowa z dnia 15 marca 2013 r. na prowadzenie obserwacji 338 obiektów budowlanych zlokalizowanymi w terenie górniczym KW S.A. Oddział KWK „Bobrek-Centrum” Ruch Centrum, w okresie ujawniania się deformacji terenu w związku z prowadzoną eksploatacją górnictwą – zwana dalej „umową nr 3”.

160 i 162. Kopalnia na bieżąco realizowała zalecenia wynikające z prowadzonych nadzorów nad 120 obiektami i obserwacji nad 338 obiektami, zabezpieczając doraźnie wskazane obiekty kubaturowe w trybie awaryjnym na podstawie wydanych zleceń wykonawczych²³ do zawartej w dniu 22 lutego 2013 r. umowy ramowej²⁴.

Jak wyjaśnił Dyrektor Kopalni, dla 57 obiektów budowlanych objętych nadzorem i obserwacjami, na które zostały złożone przez właścicieli wnioski o naprawę szkód, Kopalnia po zawarciu stosownych ugód wykonywała, wykonuje, bądź planuje w 2014 r. docelowe naprawy szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, lub prowadzi postępowanie zmierzające do zawarcia ugód o naprawę szkód. Dodał, że okresowe raporty w sprawozdaniach z prowadzonych nadzorów i obserwacji przesyłane były do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego i Gminy Bytom, celem zapoznania się i podjęcia działań w zakresie uwag zalecanych właścicielom obiektów.

[dowód: akta kontroli str. 347-380]

Kopalnia, zgodnie z zarządzeniem Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego KWK „Bobrek-Centrum”²⁵ prowadziła w wersji papierowej „Książkę obserwacji stanu zabudowy po zaistniałych wstrząsach” osobno dla terenu górniczego Ruchu „Centrum” i Ruchu „Bobrek”.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2013 r. w książce obserwacji dla Ruchu „Centrum” odnotowano łącznie 94 wpisy dokumentujące dokonanie przez Inspektorów szkód górniczych przeglądów obiektów budowlanych po odnotowanych wstrząsach o sile równej lub wyższej 10^5 J, w tym 70 wpisów miało miejsce w 2012 roku i 24 w 2013 r. Tylko w jednym przypadku odnotowano, że w wyniku oględzin obiektów budowlanych przeprowadzonych w dniu 16 lutego 2013 r., po wstrząsie z dnia 16 lutego 2013 r. o energii 10^7 J, stwierdzono pogorszenie się stanu technicznego budynku przy ul. Piekarskiej 72 w Bytomiu. W ww. książce zapisano, że celem likwidacji zagrożeń zasadna była rozbiórka przedmiotowego obiektu. Kopalnia pismem z dnia 13 lutego 2013 r. powiadomiła PINB w Bytomiu i Gminę Bytom o złym stanie ww. obiektu. Miejsce występowania zagrożenia oznaczono i wygrodzono taśmami ostrzegawczymi. W przypadku pozostałych 93 wpisów, zawarto zapisy, iż w wyniku dokonanych oględzin nie stwierdzono zewnętrznych zmian i uszkodzeń elementów budowlanych spowodowanych wstrząsami pochodzenia górniczego.

[dowód: akta kontroli str. 287-288]

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Ocena
częstkowa

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, wnosi o:

- Podjęcie działań celem dostosowania zapisów koncesji nr 38/99 na wydobywanie węgla kamiennego ze złoża „Bytom III” do obowiązujących postanowień w zakresie ochrony powierzchni, zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytom oraz mpzp dla tych terenów.

Wnioski
pokontrolne

²³ Nr 011301546 z dnia 02.08.2013 r., nr 011301799 z dnia 02.10.2013 r., nr 011302139 z dnia 10.12.2013 r., nr 011301544 z dnia 02.08.2013 r., nr 011301951 z dnia 29.10.2013 r., nr 011301545 z dnia 02.08.2013 r.

²⁴ Nr 011300343

²⁵ Nr 15/2010 z dnia 4 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobu postępowania w odniesieniu do obiektów budowlanych i urządzeń infrastruktury terenu górniczego w przypadku wystąpienia wstrząsów o energii większej lub równej 10^5 J jak również wstrząsów o energii mniejszej.

²⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., zwana dalej „ustawą o NIK”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach, w terminie 15 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 17 marca 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Aleksander Górniak
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis